

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:

Director: Mag. Renate Plöchl

Deputy director: Mag. Julian Sagmeister

Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek

Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:

Email: [landesbibliothek\(at\)ooe.gv.at](mailto:landesbibliothek(at)ooe.gv.at)

Telephone: +43(732) 7720-53100

Metzker, Jonáš a Natan Suchařípa; mimo těch zabývali se obchodem peřím i obchodníci jiným zbožím, jako Lazar Gans, Marek Schalek. Z dalších větších obchodů uvádíme: David Freund (pak Lev Flusser, nyní Kalina), Josef Theiner a Julius (syn jeho), Leopold Stümmer, bratří Rindlerové, Leopold (Josef) Fischer, Mathilda Freund-Plohnová, Emil Ganz a z menších Filip Gans (Karolina), Adam Gans, Michal Kahn a Daniel Singer. Větší řezníci té doby byli Jakub Priester, Emanuel (Hynek) Priester a Mořic Klein, který již navázal styky s pražskými velkoobchodníky, a Klinger. Pečivo (housky a chléb) pekli Pereles, po něm Jakub Reinisch, jen chléb J. Kominík v Tábořské ul. a Sorel Steinová v Židech, která pekla doma zadělaný chléb a pekáčky (buchty, vánočky, barchesy) a tak zv. „šolet“ (chaud lit), každý pátek, sobotní to jídlo z rýže (krup), hrachu s husím masem. Optikem byl Mojžíš Gans a Abraham Kollmann, jehož žena prodávala školní pomůcky, kožišníkem Juda (Leopold) Berger, obuvníkem Chajmele Fischer, z jehož oken zněl zpěv kosů a veselých tovaryšů, ještě ve V. žijících bratří Neubergrů. V zimě vázal Matěj Reich knihy, od jara do podzimu dělal úředního polního hlídače, klempíř Emanuel Plechner tloukl hřmotně proti škole, nedbaje vyučování, do plechu, když vyklepával domovní roury, sklenář Filip Loewy u kláštera zasklíval okna, obrazy a prodával nádobí, jeho konkurent Vogl v Židech byl i hodinářem, Katy Šálková vyráběla zázvorové a vanilkové pečivo, též i dorty a na velkonoc chvalně známé magrony. Sali Freundová zabývala se syrařstvím, Josef Stein a Resa Kominiková zásobili občanstvo zeleninou a ovocem. Typickou figurou byl Filip Stein, který první „založil“ ve V. obchod novinami, obcházaje domy a hospody původně s úředním Pražským deníkem a Prager Abendblattem.

Racionelním zpracováním půdy stali se vzornými hospodáři židovští nájemci dvorů v kraji votickém, z nichž byli významnější: Leopold Lederer (pak Adolf Lederer) a Gustav Krása ve V., Mořic Pollak v Semtíně, Viktor Pollak (Semtín, nyní v Mostu), Jerusalem a jeho nástupci König, Holzer v Hostišově, Robitschek v Otradovicích, Pešek v Janovicích, Winternitz a Rudolf Teller ve Smilkově, Reichler a Šnábl v Křešicích, Fried a Weinstein na Beztahově, Leopold Pollak v Olbramovicích, Krása z Voračic, David Rosenzweig v Zálesí a j. Že té doby kvetl i obchod obilní, leží na bílé dni, z jehož zástupců jmenujeme zvláště firmy: Bedřich Arnstein, David Arnstein a jeho syn Adolf, zasloužilý jak o obec žid., tak i o město a hasičství, David Freund, Leop. Stümmer, Marek Schalek.

Ústavním životem byla Židům umožněna i účast v městském zastupitelstvu, v němž zasedali nájemce velkostatku V. Adolf Lederer a právě jmenovaný Adolf Arnstein. Větší zájem jak pro život v o. ž., tak i v městě zorganizoval MUDr. Alexander Schwarz, který po smrti šlechtěného lékaře dra Karla Horna se ve V. (1894) usadil a jako lékař vzdělaný lidumilně zde působil až do r. 1913. On pečoval o vodovod, kanalisaci a zdravotnictví v městě. Již v roce 1896 zasedali v městském zastupitelstvu Hynek Arnstein, Eduard Arnstein a Julius Theiner. Od r. 1904 do r. 1913 byl dr. Schwarz členem městské rady. Jeho přesídlení do Prahy bylo ztrátou jak pro o. ž. ve V., tak i pro město samé; neboť se těšil velké oblibě ve všech vrstvách obyvatelstva pro svou obětavou, ryzí povahu. Nyní zasedá v městské radě p. O. Bloch a v městském zastupitelstvu Alois Kauders.

Ke konci této kapitoly budiž poukázáno též na společnou práci votických Židů s křesťany ve sboru hasič-

ském. Již při založení spolku před šedesáti lety hlásili se Židé ke spolupráci a mezi prvními členy zakládajícími čteme jména: řezník Mořic Klein, koželuh Trávníček, kupec Daniel Singer; během času byli činnými členy spolku: Leop. Fuchs, Mořic Eisenstein, Leopold Stümmer, Josef Efraim Arnstein, Josef Nef-tali Arnstein, Adolf Arnstein a Josef Arnstein (od Davidků), Mořic Freund, Julius Freund, Adolf Her-man, Julius Theiner, Emil Ganz a jiní.

Židovská obec

podléhala předpisům a zákonům všeobecným, jen co se týče jich náb. života a berně žid., volila si své starší a ředitele berně ze svých řad. V gruntovních knihách setkali jsme se s různými jich zástupci; tak byl v r. 1625 Volf Žid starším všeho Židovstva. Schmajer Josef, žid. představený a deputovaný země (zemř. r. 1756), Jakub Löbl Kominík (Liber Albis B. fol. 516) byl zdejší šucovní Žid, představený, žid. starší, tabák-trafficant, Arnstein Israel byl v r. 1786 deputovaný kraje a 14. září 1791 skládá ředitel berně Natan Arnstein kauci na dům č. IV. Téhož podpis „Nathan Arnstein Wottitzer“ se nalézá na kolínské listině zástupců zemského Židovstva ze dne 12. února 1767³³). Je želeť, že při požárech, kterými jak synagoga, tak i žid. domy tak často lehly popelem, nezachovaly se na naši dobu nižádné písemné doklady o životě ž. o. Ano i novodobá kronika, sestavená velkou pílí říd. učitele žid. školy Marka Neumanna, vzala za své — ztratila se, takže nemáme ani protokolů, dle kterých bychom mohli sledovati dějiny votické o. ž. v posledních 60 letech. Úkolem výboru obce náb. bylo pečovati o synagogu, školu, hřbitov a ritus žid. Během doby, zvláště v posledních desetiletích, okruh jeho působnosti se valně zúžil. Žid. obyvatelstva ubývá a tím i poplatníků, takže výdaje se musí přizpůsobiti příjmům. Ke cti poplatníků, jichž bylo v r. 1930 celkem 51, budiž uvedeno, že všichni se dobrovolně zdanili, by udrželi a zachránili, co se zachrániti ještě dá. Tehdy obnášely výdaje 22.000 Kč, a byly kryty z důhodů: nájem kostelních sedadel, daň náboženská, výnos činže z domů obci náležejících a louky v Jedlinách. Tato louka byla věnována jako nadace ku památce zesnulého votického měšťana a obchodníka Nathana Isaka Arnsteina a jeho manželky Josefy (Pepičky) od jich syna Josefa Arnsteina, obchodníka v Benešově, a vnuka Edvarda, syna posledního, ve V. v r. 1892.

Zmínili jsme se již v kapitole předešlé, proč význam města V. proti okolním městům jako Sedlčany, Benešov a Tábor klesl. Ubylo během posledního půlstoletí obyvatelstva v městě, zvláště citlivě ale v o. ž., o čem nás poučuje přehled, pořizený v státním ústavě statistickém v Praze.

Při sčítání lidu bylo napočteno v okrese votickém a ve městě Voticích:

1869	v okrese . . .	20.925	obyv.,	1015	Židů,
	ve městě . . .	2.492	„	340	„
1880	v okrese . . .	19.597	„	757	„
	ve městě . . .	2.332	„	340	„
1890	v okrese . . .	19.422	„	596	„
	ve městě . . .	2.139	„	251	„
1900	v okrese . . .	18.611	„	500	„
	ve městě . . .	2.186	„	239	„
1910	v okrese . . .	17.960	„	348	„
	ve městě . . .	2.187	„	163	„
1921	v okrese . . .	17.756	„	224	„
	ve městě . . .	2.136	„	114	„
1930	v okrese . . .	16.598	„	159	„
	ve městě . . .	2.068	„	76	„